

Een van de twee uitgevlogen jonge Steenuilen die wekenlang in de schuur verbleef.

De prooiaanvoer bij de Steenuil in het vijfde Beleef de Lente-jaar

Ronald van Harxen & Pascal Stroeken

Foto's: Ronald van Harxen (tenzij anders vermeld)

In 2011 is voor het vijfde achtereenvolgende jaar de prooiaanvoer bij de 'webcam-uilen' van Beleef de Lente geregistreerd door een grote schare kijkers. Hieronder worden in kort bestek de resultaten besproken. Voor meer informatie over de werkwijze en achtergronden verwijzen we naar het uitgebreide artikel hierover in Uilen 1 (Van Harxen & Stroeken 2010)

De buitencamera (nieuw in 2011) staat gericht op het aanvliegplankje.

Het weer in 2011

De maanden april, mei en juni waren alle vrij warm met veel zon, april was zelfs uitzonderlijk warm. April en mei waren droog, terwijl juni aan de natte kant was.

(bron: http://www.knmi.nl/klimatologie/maand_en_seizoens-overzichten/index.html)

Verloop broedseizoen

De 4 eieren werden gelegd op 18, 20, 22 en 25 april. Op 20 mei kroop het eerste jong uit het ei, op 21 mei gevolgd door het tweede. De andere twee eieren kwamen niet uit. De beide jongen verlieten op 25 en 27 juni de nestkast, respectievelijk 36 en 38 dagen oud.

Volwassen vogels

Met zekerheid hadden we met het zelfde vrouwtje te maken als in voorgaande jaren. Zij werd op 1 mei 2004 als volwassen vogel op de broedplek geringsd en was dus in 2011 minstens 9 kalenderjaren oud. Over het mannetje is niets bekend.

Resultaten

Aanvoer in de leg- en broedperiode

Opvallend was dat er gedurende de eileg al grote aantallen prooien werden aangevoerd, 79 in 7 dagen tijd. Het merendeel daarvan bestond uit Meikevers (61 exemplaren). Vanwege het uitzonderlijk zachte voorjaarsweer waren deze al vroeg aanwezig. In de broedperiode werden 473 prooien aangevoerd, vooral kleine prooien als larven en rupsen, en Meikevers. Toch bracht het mannetje ook een tiental muizen binnen.

Broedperiode 2011			
regenworm	2	ware muis	5
kikker	12	vlinder	5
vlieg	3	woelmuis	4
salamander	6	meikever	172
spin	1	vogel	1
spitsmuis	1	larve/rups	250
insect	5	onduidelijk	6
totaal			473

Tabel 1: Prooiaanvoer gedurende de broedperiode.

	2007	2008	2009	2010	2011
eieren	4	4	4	4	4
(max) aantal nestjongen	3	(4)1	4	2	2
regenworm	124	218	712	74	560
vlieg		15	22	35	25
made		23	9	108	10
insect	114	35	85	52	109
vlinder		86	155	58	156
meikever	414	181	224	641	60
larve/rups	441	2199	2597	981	411
kikker	45	18	45	21	43
salamander		8	16	4	17
spitsmuis	2		3	2	4
muis	30	5	6	4	1
ware muis	43	42	25	25	17
woelmuis	95	33	22	35	46
woelrat		1	2	1	3
vogel	1	15	6	10	6
onduidelijk	123	112	651	267	48
Totaal aantal prooien	1432	2991	4580	2318	1516
biomassa (gram)	6182	5825	7820	4520	5255

Tabel 2: Prooiaanvoer in broedperiode in de 5 onderzoeksjaren

Aanvoer in de jongenperiode

Voor de jongenperiode is het aardig een vergelijking te maken met de voorgaande jaren. De verschillen tussen de jaren worden dan in een oogopslag duidelijk.

Wat direct opvalt is het grote aantal regenwormen. Ze werden vanaf de tweede week aangevoerd. Het grootste aantal (39 exemplaren) werd op 20 juni binnengebracht, de jongen waren toen 31 dagen oud. Het aantal Meikevers was het laagste van de 5 onderzoeksjaren. Het hoogste aantal op één dag bedroeg 10. Ook het aantal rupsen en larven was met 411 het laagste van alle jaren. Vergelijk dat eens met de 2597 exemplaren van 2009. Opvallend was ook het grote aantal vlinders, maar liefst 156, bijna 3 keer zoveel als het jaar daarvoor. Het aantal ware muizen was het laagste van de 5 jaren, slechts 17 exemplaren. Het aantal woelmuizen echter was hoger dan in de 3 jaar daarvoor, maar bedroeg minder dan de helft van het topjaar 2007.

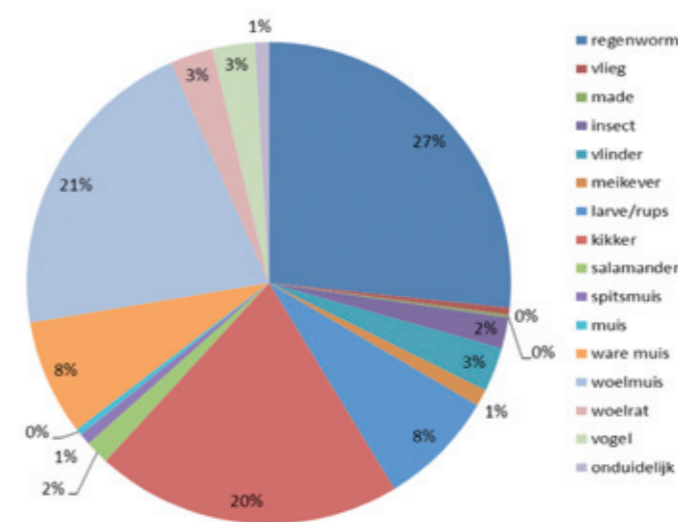
Biomassa

Het totaal aangevoerde prooigewicht (biomassa) bedroeg ruim 5 kilo, 5255 gram om precies te zijn. Regenwormen namen hiervan iets meer dan een kwart voor hun rekening en ook het aandeel van de kikkers was relatief hoog. De muizen droegen met elkaar net geen derde deel bij aan de totale biomassa (figuur 1)

Discussie

In 2011 waren er net als in 2010 slechts 2 jongen te voeden. Dat verklaart mede de relatief geringe aanvoer en biomassa in de jongenperiode. De soortensamenstelling wijkt af van eerdere jaren. Vooral het grote aandeel regenwormen, niet alleen in aantal maar ook in biomassa, valt op. De weersomstandigheden zullen daar mede debet aan zijn geweest. De maand juni was natter dan eerdere jaren, er viel bijna elke dag wel regen. In de buurt van Varsseveld viel er bijna 64 mm, tegen nog geen 7 mm in 2010 (www.wspronk.nl). Opvallend

waren de hoge aantallen regenwormen in de laatste dagen van mei. Niet de regen bleek hiervoor verantwoordelijk, maar juist het gebrek eraan. Door de grote droogte in de weken ervoor moest het pas ingezaaide gazon gesproeid worden. Dat gebeurde voor het eerst op 27 mei. Nog diezelfde avond werden de eerste 15 regenwormen aangevoerd! De piek in de vliegtijd van de Meikevers was door het uitzonderlijke zachte weer in april reeds voorbij op het moment dat de jongen aan hun tweede levensweek begonnen. Dat verklaart het geringe aantal Meikevers vergeleken met de voorgaande jaren. Ook het betrekkelijk geringe aantal larven en rupsen kan mogelijk mede daardoor verklaard worden. Het aantal muizen was ook in 2011 laag. Hun bijdrage aan de biomassa was geringer dan in andere jaren. De prooiaanvoer was voldoende om beide jongen succesvol te laten uitvliegen. Of dat ook gelukt zou zijn als alle eieren zouden zijn uitgekomen, is de vraag. Het gewicht van het kleinste jong bevond zich op de eerste meetdag weliswaar binnen de marges, maar wel onder het verwachte referentiegewicht. Tijdens het ringen waren beide jongen (weer) goed op gewicht. Het grotendeels ontbreken van Meikevers en de geringe aanvoer van larven, rupsen en muizen kon gecompenseerd worden met een grote hoeveelheid regenwormen. Het is de vraag wat er gebeurd zou zijn als er in juni minder neerslag zou zijn gevallen.

Figuur 1: Procentueel aandeel van de verschillende prooisoorten in de biomassa.

De twee jongen tijdens het wegen.

De twee niet uitgekomen eieren.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar die tientallen tellers die op de een of andere manier een bijdrage aan dit onderzoek geleverd hebben. Dankzij hun inspanning kon een vijfde jaar aan de reeks toegevoegd worden. Vogelbescherming Nederland willen we graag bedanken voor de gelegenheid de Steenuil een plek te geven bij Beleef de Lente en het onderzoeksdeel op de site te faciliteren.

Literatuur

Van Harxen, R. & Stroeken, P. 2010. Vier jaar prooiaanvoer tijdens de broedperiode bij de Steenuil. Uilen 1: 14-29